

OLIMPIADA NAȚIONALĂ DE MATEMATICĂ
ETAPA LOCALĂ
SUCEAVA, 22 februarie 2014
BAREM DE CORECTARE ȘI NOTARE
CLASA a XI-a

1. Fie $n, k \in \mathbb{N}^*$, $n \geq 2$ și $A, B \in M_n(\mathbb{C})$ astfel încât $A^{k+1} = B^{k+1}$ și $A^k B = B^k A$.

Demonstrați că dacă matricea $A^k + B^k$ este inversabilă atunci matricea A este inversabilă.

Ion Bursuc și Daniela Macovei

Soluție.

Dacă $A^k + B^k$ este inversabilă, notând $C = A^k + B^k$, atunci avem
 $A - B = I_n(A - B) = C^{-1}(A^k + B^k)(A - B) = C^{-1}(A^{k+1} - A^k B + B^k A - B^{k+1}) = O_n \Rightarrow A = B$

Rezultă că $C = 2A^k$, deci $\det(C) = \det(2A^k) = 2^n (\det(A))^k$ și cum $\det(C) \neq 0$, deducem că $\det(A) \neq 0$, adică A este inversabilă.

Barem.

$(A^k + B^k)(A - B) = A^{k+1} - A^k B + B^k A - B^{k+1} = O_n$	2 p
Deduce $A = B$	2 p
$\det(C) = \det(2A^k) = 2^n (\det(A))^k$	2 p
Finalizare	1 p

2. Dacă $A \in M_2(\mathbb{C})$ este matrice nesară, să se demonstreze că $AB - BA \neq A^2$, $\forall B \in M_2(\mathbb{C})$.

Dan Popescu

Soluție.

Dacă există $B \in M_2(\mathbb{C})$ astfel încât $AB - BA = A^2$, atunci $B - A^{-1}BA = A$ și
 $Tr(A) = Tr(B - A^{-1}BA) = Tr(B) - Tr(A^{-1}BA) = Tr(B) - Tr(B) = 0$.

Cum $A^2 - Tr(A)A + \det(A)I_2 = O_2$, obținem $A^2 = -dI_2$, unde $d = \det(A) \neq 0$.
 Atunci $AB - BA = -dI_2$, deci $Tr(AB - BA) = -2d$. Dar $Tr(AB - BA) = Tr(AB) - Tr(BA) = 0$,
 adică $d = 0$, contradicție!

Barem.

$d = \det(A) \neq 0$	1 p
$Tr(A) = 0$	2 p
$A^2 = -dI_2 \Rightarrow Tr(A^2) = -2d$	1 p
$Tr(AB - BA) = 0$	2 p
Finalizare	1 p

3. Fie $(x_n)_{n \geq 1}$ un șir de numere reale.

a) (4p) Să se arate că dacă șirul $(x_n^2)_{n \geq 1}$ este convergent, atunci șirul $(\cos x_n)_{n \geq 1}$ este convergent.

b) (3p) Să se arate că dacă $x_n \in (-1, 1)$, $\forall n \in \mathbb{N}^*$, iar șirurile $(x_n^2)_{n \geq 1}$ și $(\sin x_n)_{n \geq 1}$ sunt convergente, atunci șirul $(x_n)_{n \geq 1}$ este convergent.

Mihai Piticari și Vladimir Cerbu

Soluție.

a) Dacă $x_n^2 \rightarrow l$, atunci $l \in \mathbb{R}$, $l \geq 0$ și $|x_n| \rightarrow \sqrt{l}$. Sunt posibile două situații:

i) Șirul $(x_n)_{n \geq 1}$ are limită și atunci $x_n \rightarrow \sqrt{l} \Rightarrow \cos x_n \rightarrow \cos \sqrt{l}$ sau

$x_n \rightarrow -\sqrt{l} \Rightarrow \cos x_n \rightarrow \cos(-\sqrt{l})$, deci șirul $(\cos x_n)_{n \geq 1}$ este convergent.

ii) Șirul $(x_n)_{n \geq 1}$ nu are limită. Atunci $(x_n)_{n \geq 1}$ conține două subșiruri complementare $(x_{k_n})_{n \geq 1}$ și

$(x_{p_n})_{n \geq 1}$ așa încât $x_{k_n} \rightarrow \sqrt{l}$, $x_{p_n} \rightarrow -\sqrt{l}$, $l > 0$. Obținem $\cos(x_{k_n}) \rightarrow \cos \sqrt{l}$ și

$\cos(x_{p_n}) \rightarrow \cos(-\sqrt{l}) = \cos \sqrt{l}$ (funcția cosinus este pară), adică șirul $(\cos x_n)_{n \geq 1}$ conține două subșiruri complementare cu aceeași limită deci este convergent.

b) Dacă $x_n \in (-1, 1)$, $\forall n \in \mathbb{N}^*$ și $x_n^2 \rightarrow l$, atunci $l \in [0, 1]$ și sunt posibile două situații:

i) Șirul $(x_n)_{n \geq 1}$ are limită și atunci $x_n \rightarrow \sqrt{l}$ sau $x_n \rightarrow -\sqrt{l}$, deci $(x_n)_{n \geq 1}$ este convergent.

ii) Șirul $(x_n)_{n \geq 1}$ nu are limită. Atunci $(x_n)_{n \geq 1}$ conține două subșiruri complementare $(x_{k_n})_{n \geq 1}$ și

$(x_{p_n})_{n \geq 1}$ așa încât $x_{k_n} \rightarrow \sqrt{l}$, $x_{p_n} \rightarrow -\sqrt{l}$, $l \in (0, 1]$. Obținem $\sin(x_{k_n}) \rightarrow \sin \sqrt{l}$ și

$\sin(x_{p_n}) \rightarrow \sin(-\sqrt{l})$.

Cum șirul $(\sin x_n)_{n \geq 1}$ este convergent, orice două subșiruri ale sale vor avea aceeași limită

$\Rightarrow \sin \sqrt{l} = \sin(-\sqrt{l}) \Rightarrow \sin \sqrt{l} = -\sin \sqrt{l} \Rightarrow \sin \sqrt{l} = 0 \Rightarrow \sqrt{l} = k\pi$, $k \in \mathbb{N}$ și cum

$l \in (0, 1] \Rightarrow l = 0$, absurd!

Barem.

a) $ x_n \rightarrow \sqrt{l}$	1 p
Tratează situația i)	1 p
Tratează situația ii)	2 p
b) Tratează situația i)	1 p
Tratează situația ii)	2 p

4. Fie funcția $f: \mathbb{R} \rightarrow (0, \infty)$ astfel încât $\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{f(x)}{x} = \infty$. Să se arate că $\lim_{n \rightarrow \infty} \sum_{k=1}^n \frac{1}{n+f(k)} = 0$.

Dan Popescu

Soluție.

Din inegalitatea mediilor avem $\frac{n+f(k)}{2} \geq \sqrt{n \cdot f(k)}$, deci $\frac{1}{n+f(k)} \leq \frac{1}{2\sqrt{n}} \cdot \frac{1}{\sqrt{f(k)}}$, $k = \overline{1, n}$.

Sumând aceste inegalități obținem $0 < \sum_{k=1}^n \frac{1}{n+f(k)} \leq \frac{1}{2\sqrt{n}} \cdot \sum_{k=1}^n \frac{1}{\sqrt{f(k)}}$, $\forall n \in \mathbb{N}^*$ (1)

Cum $\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{f(x)}{x} = \infty$, rezultă că $\lim_{n \rightarrow \infty} \sqrt{\frac{n+1}{f(n+1)}} = 0$ și aplicând criteriul Stolz-Cesaro avem:

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{\sum_{k=1}^n \frac{1}{\sqrt{f(k)}}}{2\sqrt{n}} = \frac{1}{2} \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{\frac{1}{\sqrt{f(n+1)}}}{\sqrt{n+1} - \sqrt{n}} = \frac{1}{2} \lim_{n \rightarrow \infty} \left(\frac{\sqrt{n+1}}{\sqrt{f(n+1)}} + \sqrt{\frac{n}{n+1}} \sqrt{\frac{n+1}{f(n+1)}} \right) = 0.$$

Din relația (1), conform teoremei cleștelui, deducem că $\lim_{n \rightarrow \infty} \sum_{k=1}^n \frac{1}{n+f(k)} = 0$.

Barem.

$0 < \sum_{k=1}^n \frac{1}{n+f(k)} \leq \frac{1}{2\sqrt{n}} \cdot \sum_{k=1}^n \frac{1}{\sqrt{f(k)}}, \forall n \in \mathbb{N}^*$	3p
$\lim_{n \rightarrow \infty} \sqrt{\frac{n+1}{f(n+1)}} = 0$	1 p
$\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{\sum_{k=1}^n \frac{1}{\sqrt{f(k)}}}{2\sqrt{n}} = 0$	2 p
Finalizare	1 p